

Türkiye’de Gebelik Terminasyonunun Yasal Durumu**Abortion Legislation In Turkey**Şule ÖZEL¹, Yaprak ENGİN-ÜSTÜN¹, Filiz AVŞAR²¹ Sağlık Bilimleri Üniversitesi Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara, Türkiye² Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Kadın Hastalıkları ve Doğum A.B.D., Ankara, Türkiye**ABSTRACT**

Abortion, not being a method of family planning, is the termination of present pregnancy. Most of the European countries allow abortion upon the woman’s request in the early weeks of pregnancy and allow abortion under specified circumstances in later periods. In Turkey, there isn’t any gestational limit in pregnancy terminations for serious fetal illnesses. The Turkish law doesn’t require waiting period after the first consultation before the abortion. Emotional support obligation for the woman who has requested or undergone an abortion isn’t present in our laws. Turkish laws don’t allow health care providers to refuse to participating in an abortion for religious reasons and all legal abortions are in social security payment content. In related status of Turkey, sorted health problems belonging to mother and fetus contain contradictory reasons with actual obstetric science.

Keywords: Pregnancy termination laws, abortion**ÖZ**

Rahim tahliyesi bir nüfus planlaması yöntemi olmayıp, mevcut gebeliğin sona erdirilmesidir. Avrupa ülkelerinin birçoğunda kanunlar erken gebelik haftalarında kadının talebi doğrultusunda, sonraki süreçte bazı özel durumlarda gebelik terminasyonuna izin verir. Ülkemizde fetüsün sağlık problemi ile ilgili sorunlardan dolayı yapılan gebelik tahliyelerinde fetüs için yasal gebelik hafta sınırı bulunmamaktadır. Yasal sınırlar içinde gebelik tahliye talebi ile gelen kadınlara bilgilendirme sonrasında hastanın kararını gözden geçirmesi için bir bekleme süresi zorunluluğu mevzuatımızda mevcut değildir. Konuyla ilgili kanunlarımızda kürtaj talep eden veya kürtaj olan kadına psikolog desteği teklif etme zorunluluğu ve hekimin kendi vicdani veya dinsel düşüncelerinden dolayı gebeliği sonlandırma işlemi yapmayı reddetme hakkı yoktur. Ayrıca yasal sınırlar içindeki her türlü gebelik tahliyesi sosyal güvenlik ödemeleri kapsamındadır. Türkiye’deki cenin tahliye tüzüğünde fetüse ve anneye ait sıralanan sağlık gerekçelerinin, güncel temel kadın doğum bilimi ile çelişen seçenekler içerdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gebelik sonlandırma yasaları, kürtaj.**Giriş**

Aile planlaması gebeliği engellemek veya gebelik aralıklarını açmak için modern ya da doğal yöntemlerin kullanılmasıdır (1). Kişinin istemediği bir gebeliğe sahip oluşu gebeliğin engellenmesindeki veya sağlıklı bir gebelik oluşumundaki hatadır. Nüfus planlaması gebeliği önleyici tedbirlerle sağlanır. Rahim tahliyesi ise bir nüfus planlaması yöntemi olmayıp, mevcut gebeliğin sona erdirilmesidir.

Rahim tahliyesi bir nüfus planlaması yöntemi olmamasına rağmen, 1983 yılında yürürlüğe giren 2827 numaralı Nüfus Planlaması Hakkında Kanununun 5. maddesi;

- Gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar annenin sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde istek üzerine rahim-gebelik tahliyesi yapılabileceğini,
- Gebelik süresi on haftadan fazla ise rahimin ancak gebelik, annenin hayatını tehdit ettiği veya edeceği veya doğacak çocuk ile onu takip edecek nesiller için ağır maluliyete neden olacağı hallerde kadın hastalıkları ve doğum uzmanı ve

ilgili daldan bir uzmanın objektif bulgulara dayanan gerekçeli raporları ile tahliye edilebileceğini hüküm altına almıştır (2).

Amerika’nın 43 eyaletinde kadının sağlığını korumak için şart olmasının dışında belli bir gebelik haftasından sonra (çoğunlukla fetal yaşayabilirlik sınırı), rahim tahliyesi yasaklanmıştır (3).

Avrupa ülkelerinin birçoğunda kanunlar erken gebelik haftalarında kadının talebi doğrultusunda, sonraki dönemde ise bazı özel durumlarda gebelik sonlandırılmasına izin vermiştir (4). Avrupa ülkeleri arasında rahim tahliyesi konusunda en sınırlayıcı ülke olan İrlanda’da sadece anne hayatı tehlike altında ise gebelik tahliyesi yapılabilmektedir (5). Yönetimde dinsel etkinin hâkim olduğu İran’da ise anne hayatı risk altındaysa veya fetal problemler varsa 16 haftaya kadar gebelik tahliyesine izin verilmektedir (6) (Tablo1 (2,3,7-40).

Bilim açısından 24. hafta yaşayabilirlik sınırı olarak kabul edilmektedir. “Yaşayabilirlik” bebeğin annesine bağımlı olmadan, annesinin vücudunun dışında yaşamını devam ettirebilmesi anlamında kullanılmaktadır. Tıptaki gelişmelere

Yazışma Adresi/ Correspondence Address:

Şule Özel

Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim Ve Araştırma Hastanesi

Samanpazarı /Ankara

Tel/Phone: 0312 306 50 51

E-mail: sule.ozel71@gmail.com

Geliş Tarihi/Received:16/12/2016

Kabul Tarihi/Accepted:20/12/2016

paralel olarak, henüz yüz güldürücü ve yüksek oranlarda olmamakla birlikte, 22 hafta gibi daha erken bir dönemde bile fetüs yaşayabilmektedir. Ülkemizde fetüsün sağlık problemi ile ilgili sorunlardan dolayı yapılan gebelik tahliyelerinde fetüs için yaşayabilirlik sınırı tanımlanmamıştır. İleri gebelik haftalarında yapılan tahliyelerde sağlık çalışanları, fetüsün doğumundan sonra fetüse canlandırma desteği sağlayıp sağlamamak konusunda problemler yaşamakta olup, bu durumla karşılaşmamak için tahliye öncesi fetosit yapmaktadır.

1983 tarihinde çıkan "Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük'te"; rahim tahliyesi işleminin tıbbi sonuçları, muhtemel komplikasyonları, ağırlığı ve önemi, rıza ve izin olmaksızın bu işlemin yapılamayacağı, rızanın ve iznin kapsam ve konusunun tıbbi zorunluluk olmaksızın aşılamayacağı, gebe kadına, eşine, veli ve vasiye anlatılması zorunluluğu getirilmiştir (41). Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Finlandiya, Fransa, İzlanda, İspanya, İsviçre vb. ülkelerde de kanunlarda kadını gebelik tahliyesi öncesi bilgilendirme zorunluluğu mevcut olup, bilgilendirmenin kapsamı farklılıklar göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde hastaya verilen zorunlu bilgilendirmenin kapsamında, 5 eyalette *kürtaj* ile meme kanseri arasında ilişki olduğu, 12 eyalette anne karnındaki fetusun acı duyabildiği ve 9 eyalette *kürtajın uzun dönem* akıl sağlığını etkileyebileceği gibi bilgiler yer almaktadır (3).

İstek üzerine gebelik sonlandırılmadan önce anne adayını veya çiftlere, danışmanlık hizmeti verilmeli ve danışmanlık hizmeti almalarından sonra düşünme ve kararlarını gözden geçirmeleri için, gebeliğin onuncu haftası geçmemek şartıyla yeterince süre şart koşulmalıdır. Yasal sınırlar içindeki gebelik tahliye talebi ile gelen kadınlara bilgilendirme sonrası hastanın kararını gözden geçirmesi için bir bekleme süreci zorunluluğu henüz yasalarımızda mevcut değildir.

Hekimin bilgilendirmesi sonrası ve tahliye işleminden önce yasal bekleme süresi; Almanya, Portekiz ve İspanya'da 3 gün, Hollanda ve Belçika'da 6 gün, İtalya'da ise 7 gün olarak belirlenmiştir (4). Amerika'nın 27 eyaletinde kadının bilgilendirilmesi ve tahliye işlemi arasında kadının kararını gözden geçirmesi için genellikle 24 saatlik bir bekleme süresi zorunlu hale getirilmiştir. Görüldüğü üzere, Amerika'da ve gelişmiş Avrupa ülkelerinde rahim tahliyesi öncesi kadının kararını gözden geçirmesi için belli kanuni süreler konulmuştur.

2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanununun 6. maddesinde; yasal sınırlardaki gebelik tahliyesi gebe kadının iznine, yaşı küçük olanlarda küçüğün rızası ile velinin iznine, vesayet altında bulunup da reşit veya mümeyyiz olmayan kişilerde reşit olmayan kişinin ve vasinin rızası ile birlikte sulh hâkiminin izin vermesine bağlanmıştır. Ancak, akıl maluliyeti nedeni ile düşünme yetisine sahip olmayan gebe kadın hakkında rahim tahliyesi için kendi rızası aranmaktadır. Rızaları aranacak kişiler evli iseler rahim tahliyesi için eşin de rızası gerekmektedir. Daha önce akli durumu ile ilgili değerlendirme yapılmamış, kendi isteği ile kürtaj başvurusu yapan bir kadının, düşünme yetisine sahip olup olmadığının değerlendirilmesi ancak ilgili dal uzmanlarının, hastayı, takip eden bir süreç içinde değerlendirmesi ile gerçekleştirilebilmektedir. Yapılan bir çalışmada gebelik tahliyesi yaptıran kadınların uzun dönem akıl sağlığı durumunda % 81 oranına ulaşan bir bozulma saptanmıştır (42). Kadının ruhsal sağlığı aile sağlığı ile doğrudan bağlantılı olduğundan kadını ruhsal olarak etkileyen gebelik tahliyesi sonrasında, kendi ihtiyaç hissetmese bile, kadına psikolog desteği teklif etmek doğru bir yaklaşım olacaktır. İsveç'te kürtaj talep eden veya kürtaj olan kadına psikolog desteği teklif etmek yasal zorunluluktur (43). Yasalarımızda yine böyle bir zorunluluk söz konusu değildir.

Belçika, Danimarka, Fransa, İtalya ve Amerika Birleşik Devletleri'nin 42 eyaletinde hekimin tıbbi tahliye işlemi içinde olmayı reddetme hakkı bulunmaktadır. Türkiye'de ise hukuk çerçevesinde hekimin veya sağlık çalışanlarının vicdani veya dinsel nedenlerden dolayı gebelik sonlandırma işlemi içinde olmayı reddetme hakkı bulunmamaktadır.

1983 yılında Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe giren "Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük" gereğince; 10 haftayı geçen gebeliklerin sonlandırılması ancak, bahse konu Tüzük'e ekli-2 sayılı listede sayılan hastalıklardan birinin bulunması halinde Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı tarafından yerine getirilebilmektedir. İran, Çek Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu gibi bazı ülkeler de fetüsün tahliyesine gerekçe olacak sağlık problemleri listelenmesine rağmen, Türkiye'de mezkur Tüzük'te fetüse ve anneye ait sıralanan sağlık gerekçeleri güncel temel kadın doğum bilimi ile açıkça çelişen seçenekler içermektedir. Adı geçen Tüzük'e ekli-2 sayılı listede 10 haftanın üzerindeki gebeliklerde rahim tahliyesini gerektiren, kadının hayatını ya da hayati organlarından birini tehdit eden ya da çocuk için tehlikeli olan hastalıklar ve durumlar başlığının altındaki "A" bölümünde yer alan doğum ve kadın hastalıklarına bağlı nedenlerden "major uterin harabiyet ve hasarlar" kapsamında; sezaryen ameliyatı, myomektomi ve geçirilmiş vajinal plastik operasyonlar sıralanmıştır. Sezaryen oranı %51 (44) olan ülkemizde daha önce sezaryen doğum yapmış kadın, her hangi bir üst gebelik haftası sınıırı olmaksızın gebelik sonlandırma talebi ile başvurduğunda, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanının bu talebi reddetmesi yasal olarak suç sayılmaktadır. Modern tıbbın imkânları ile myomektomi veya vajinal plastik operasyon geçirmiş kadınlar sağlığı bozulmadan çocuk sahibi olabilmektedirler. Benzer şekilde, adı geçen "A" bölümünde bulunan doğum ve kadın hastalıklarına bağlı nedenlerin 2. kısmında yer alan tekrarlayan preeklampsi-eklampsi ile 3. kısmında yer alan izoimmunizasyon durumlarında bile günümüzdeki tedavi yöntemleri sayesinde gebelik sonlandırılmasına gerek kalmamıştır. B12 eksikliği bile aynı Tüzük'e ekli-2 sayılı listenin "C" bölümündeki kan hastalıklarına bağlı nedenler arasında sıralanan kronik anemiye neden olan hastalıklar kapsamında değerlendirilip, ileri gebelik haftalarında gebelik tahliyesi gerekçesi olarak gösterilebilmektedir. Aynı bölümde sıralanan pıhtılaşma bozuklukları, tromboembolik hastalıklar (örneğin trombofili) dahi kadının istediği haftada gebeliğini sonlandırma gerekçesi olarak kullanılabilir. Bahse konu listenin "M" bölümündeki enfeksiyon hastalıkları başlığının altında yer alan ve ülkemizde artık görülmeyen sıtma ve küzzam hastalıkları tahliye gerekçeleri arasında sıralanmaktadır. Down Sendromu "N" bölümünde konjenital fetal tahliye nedenlerinden biri olarak sıralanmıştır. Ancak, Down Sendromu hayatla bağdaşan bir patoloji olup, genellikle eşlik eden hipotiroidi zamanında tedavi edildiği takdirde bu çocukların zekâ düzeyleri normale çok yakın olabilmektedir. Konjenital fetal tahliye nedenleri arasında sıralanan "gonadlara zararlı röntgen ışını ve ilaç" ile ne ifade edilmek istendiği ise net olarak anlaşılabilir.

Her ne kadar kamuya ait kurumlarda 10 haftanın üzerindeki rahim tahliyesi gerekçeleri tıbbi ve etik gerçeklere göre uygulanmaya çalışılsa da, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı'nın bahse konu Tüzük'te sayılan gerekçelerle gebelik tahliyesi talebinde bulunan kadının talebini yerine getirmemesi yasalarımıza göre suç teşkil edecektir.

Amerika'da kadının hayatını tehdit eden gebelikler ve/veya tecavüz ve ensest vakaları sonucunda oluşan gebeliklerin terminasyonunun ödemeleri federal bütçe tarafından karşılanmaktadır. Amerika'nın 32 eyaletinde bunların dışın-

daki nedenlerle yapılan gebelik terminasyonlarının ödemeleri sosyal güvenlik kapsamında eyalet bütçelerinden yapılmamaktadır. Türkiye’de yasal sınırlar içindeki her türlü gebelik tahliyesi sosyal güvenlik ödemeleri kapsamındadır. Rahim tahliyesi işleminin, sosyal güvencesi olan gebe kadınlara maliyet getirmemesi, kadının gebeliği önleyici tedbirlere başvurmayıp gebelik tahliyesini bir aile planlaması yöntemi olarak kullanmalarına yol açmaktadır.

Sonuç

Türkiye’de rahim tahliyesi ile ilgili hukuki boyutta birtakım düzenlemeler yapılması gebelik tahliyesinin gerek kadın, gerek tahliye işlemi içinde bulunan sağlık çalışanları üzerindeki travmasını azaltacaktır. İhtiyaç olduğunu düşündüğümüz düzenlemeler şunlardır (45):

1. Türkiye’de aile planlama yöntemlerinin uygulanması ve bu yöntemlere ulaşım devlet tarafından ek bir ücret talep edilmeden karşılanırken, kürtajın bir aile planlaması yöntemi olarak kullanılmasının önüne geçmenin bir yolu sosyal güvenlik kurumunun gebelik tahliyesine yönelik ödemelere bazı (mesela birden fazla gebelik tahliyesi yaptıranlar) sınırlamalar getirmesidir.
2. Fetüsün sağlık problemi ile ilgili sorunlardan dolayı yapılan gebelik tahliyelerinde fetüs için yaşayabilirlik sınırı konulmalıdır.
3. Fetosit ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
4. Kanunlarımızda gebelik sonlandırılması ile ilgili bilgilendirme zorunluluğu olmasına rağmen, kürtajın uzun vadede kadına vereceği fiziksel ve ruhsal travmalar hakkında daha geniş bilgilendirme yapılmalıdır.
5. Kadına gebelik tahliyesi yapılmadan önce, detaylı bilgilendirme sonrası kararını gözden geçirmesi için zorunlu bir bekleme süresi getirilmelidir. Özellikle gebelik tahliyesinden sonra işlemin kadın üzerindeki uzun dönem zihinsel etkilerini en aza indirmek için işlem sonrası zorunlu psikolog takibi konulmalıdır.
6. Kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarının gebelik tahliyesi kararı verirken yaşadıkları çelişkileri ortadan kaldırabilmek için ilgili tüzük güncel bilgiler ışığında acilen gözden geçirilmeli ve bilimsel veriler ile etik değerlere uygun yeni bir düzenleme yapılmalıdır.
7. Gelişmiş ülkelerin birçoğunda olan vicdani ret yasası Tüzüğe eklenmelidir.

Tablo1: Dünya genelinde bazı ülkelerde gebelik sonlandırılmasında yasal gebelik haftası sınırı

Ülkeler	Kadının talebi ile tahliye hafta sınırı	Tıbbi nedenler ile yapılan gebelik sonlandırılmasında gebelik hafta sınırı
ABD (3)	Genellikle yaşayabilirlik (43 eyalette)	Genellikle yaşayabilirlik® (43 eyalette)
Almanya (7)	12	22
Avusturya (8,9)	13	Sınır yok
Belçika (10,11)	12	Sınır yok
Çek Cumhuriyeti (13,14)	12	24
Danimarka (15)	12	Sınır yok
Ermenistan (16,17)	12	22
Finlandiya (18)	-	12 [∞] 20 ^π 24 [£]
Fransa (19)	12	Sınır yok
Hollanda (20-24)	22 veya 24	Sınır yok [£]
İngiltere (12)	24 ^μ	Sınır yok
İran (6)	-	16
İrlanda (5)	-	- ^β
İsveç (25,26)	18	22
İsviçre (27)	12	Sınır yok
İspanya (28)	14	22
İtalya (29)	12	Yaşayabilirlik sınırı
İzlanda (30)	12-16	Sınır yok
Letonya (31,32)	12	22
Norveç (33)	12	18-Yaşayabilir sınır [£] Sınır yok [∞]
Polonya (34)	-	12
Portekiz (35)	10	12 [∞] 24 [£]
Rusya Federasyonu (36,37)	12	Sınır yok ^α
Türkiye (2)	10	Sınır yok
Ukrayna (38-40)	12	22 Sınır yok ^{κ/α/£}

®Anne hayatını veya sağlığını tehlikeye sokan haller dışında; 15 eyalette kadının fiziksel sağlığını bozan gebelikler hariç, 2 eyalette fetusun anomali olduğu gebelikler hariç, 2 eyalette cinsel suçlar sonrası gerçekleşen gebelikler hariç

Π Sosyal, duygusal, medikal veya cinsel suç ile nedeni

μ Kadının veya var olan çocuklardan herhangi birinin fiziksel, zihinsel sağlığının etkilenme riski varlığında kadının talebi ile yapılır.

β Anne hayatını tehdit eden gebelikler

£ Ciddi fetal sağlık problemleri

∞Anne sağlığını tehdit eden hastalıklar

α15 yaş altı gebelikler dahil

¥45 yaş üstünde sınır yok

€Cinsel suç sonrası olan gebelikler

Kaynaklar

1. The DHS Program - Research Topics – Family planning <http://dhsprogram.com/topics/family-planning.cfm>
2. Nüfus planlaması hakkında kanun numarası: 2827 kabul tarihi: 24/5/1983. Yayımlandığı R. Gazete: Tarih : 27/5/1983 Sayı : 18059.
3. An Overview of Abortion Laws | Guttmacher Institute. <https://www.guttmacher.org/state-policy/explore/overview-abortion-laws> Avrupa
4. Abortion Legislation in Europe. The Law Library of Congress, Global Legal Research Center. January 2015
5. Protection of Life During Pregnancy Act 2013, No. 35 of 2013, <http://www.irishstatutebook.ie/pdf/2013/en.act.2013.0035.pdf>.
6. Mahmoud Abbasi, Ehsan Shamsi Gooshki, and Neda Allah bedashti. Abortion in Iranian Legal System Iran J Allergy Asthma Immunol. February 2014; 13:71-84.
7. Strafgesetzbuch [stgb] [penal code], nov. 13, 1998, bundesgesetzblatt [bgb]. I at 3322, last amended by Gesetz [Law], Oct. 2, 2009, BGBL. I at 3214, § 218a(1).
8. Bundesgesetzvom 23. Jänner 1974 überdiemitgerichtlicherstrafebedrohtenhandlungen (strafgesetzbuch [stgb]) [Federal law of 23 January 1974 on punishable acts (penalcode [stgb]) (inforce on jan. 1, 1975, as lastamendedbybundesgesetzblatt [bgb] | nr. 106/214, dec. 29, 2014, part I, no. 1974/60, Stück 21, pp. 641–92, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>
9. Penalcode§ 97(1)1; Österreichische Gesellschaftfür Familienplanung (ÖGF), Austria, in International Planned Parenthood Federation [IPPF] European network, abortion legislation in EUROPE 11 (updated Jan. 2012), http://www.ippfen.org/sites/default/files/Final_Abortion%20legislation_September2012.pdf.
10. Codepénal [penalcode], http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=1867060801
11. Sénat et chambres des représentants de Belgique [senate and chamber of representatives of Belgium], rapport de la commission nationale d'évaluation de la loi du 3 avril 1990 relative à l'interruption de grossesse [report of the national commission for the evaluation of the law of April 3, 1990, regarding pregnancy interruption] 60 (Aug. 27, 2012), <http://www.lachambre.be/FLWB/PDF/53/2399/53K2399001.pdf>.
12. Abortion Act, 1967, c. 87, § 1, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/87/section/1>.
13. Zákon České Národní Rady o Umělem Přerušeni Těhotenství [Law of the Czech National Council on Abortion (here in after Law on Abortion)] of Oct. 20, 1986, SBIRKA ZAKONU (official gazette) No. 66/1986 Sb., http://www.pravnipredpisy.cz/predpisy/ZAKONY/1986/066986/Sb_066986_-----_php#Z%C1KON%20%C8ESK%C9%20A7%204
14. Vyhláška Ministerstva Zdravotnictví České Socialistické Republiky Kterou Se Provádí Zákon České Národní Rady No.66/1986 Sb., o Umělem Přerušeni Těhotenství [Notification of the Ministry of Health of the Czech Socialist Republic on the Implementation of Law No. 66/1986 Sb. on Abortion], Nov. 7, 1986, SBIRKA ZAKONU No.75/1986 Sb., http://www.cgps.cz/cgps/doc/75_1986_Sb.txt
15. Sundhedsloven, LBK nr. 1202 af14/11/2014, <https://www.retsinformaton.dk/forms/r0710.aspx?id=152710#Kap25>.
16. Zakon o Reproductivnom Zdorovie I Reproductivnykh Pravakh Cheloveka [Law on Reproductive Health and Reproductive Rights] of Dec.11, 2002, <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1339&lang=rus>
17. Zakon o Meditsinskoy Pomoshchi, Obsluzhivaniia Naseleniia [Law on Medical Care, Services to the Population] of March 4, 1996, http://www.moh.am/?section=static_pages/index&id=235&subID=59&lang=ru (officialpublication; in Russian).
18. Lag om avbrytande av havandeskap [Act on Termination of Pregnancy] 24.3.1970/239, as amended, available on available on the Finlex website, <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1970/19700239?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=abort> (in Swedish).
19. Code de la santépublique [PUBLIC HEALTH CODE], http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=ED741182F75ACC70E37A5FC12AA0CF98.tpdjo02v_1?cidTexte=LEGITEXT000006072665&dateTexte=20150115.
20. Wetvan 1 mei 1981, houdenderegelen met be trekking to the tafbrekervanz wangers chap (Wetafbrekingzwangerschap [Law on the Termination of Pregnancy]) (as last amended May 17, 2010, in forceOct. 10, 2010), § 2, http://wetten.overheid.nl/BWBR0003396/geldigheidsdatum_14-01-2015
21. Late zwangerschapsafbreking en levensbeëindigingbijpasgeborenen [Late Abortion and Euthanasia in Newborns], RIJKSOVERHEID [GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS], <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/levenseinde-en-euthanasie/late-zwangerschapsafbreking-en-levensbeëindiging-bij-pasgeborenen>
22. Rutgers Nisso Groep, The Netherlands in International Planned Parenthood Federation [IPPF] European Network, Abortion Legislation In Europe 57 (updated Jan. 2012), http://www.ippfen.org/sites/default/files/Final_Abortion%20legislation_September2012.pdf
23. Wetboekvan Strafrecht (Jan. 15, 1886, as last amende deffective Jan. 1, 2015), §§ 82a (on the term “to take a life” including the killing of a viable fetus) & 296 http://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/TweedeBoek/TitelXIXA/geldigheidsdatum_30-11-2014.
24. Aanwijzing vervolgingsbeslissing op verzoek en latezwangerschapsafbreking [Directions on the Non-Prosecution of Cases of Euthanasia and Late Abortions] (in force Mar. 15, 2007), 46 STAATSCOURANT (Mar. 6, 2007), <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/Stcrt-2007-46-p10-SC79644.html>.
25. LAG OM ABORT [ABORTLAGEN] (Svensk För fattningssamling [SFS] 1974:595), <http://www.notisum.se/mp/SLS/lag/19740595.htm>.
26. Statens offentliga utredningar [SOU] 2005:90 ABORT I SVERIGE: BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM UTLÄNDSKA ABORTER, at 73, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/26/38/e9adc849.pdf>.

27. SCHWEIZERISCHES STRAFGESETZBUCH [STGB] [CRIMINAL CODE] Dec. 21, 1937 (status as of Jan. 1, 2015), SR311, arts. 118–120, available in English translation at <http://www.admin.ch/ch/er/3/311.0.en.pdf> (as of Jan. 1, 2015).
28. Ley 2/2010 Orgánica de Salud Sexual y Reproductiva y de la Interrupción Voluntaria del Embarazo [Organic Law 2/2010 on Sexual and Reproductive Health and the Voluntary Interruption of Pregnancy] art. 3, BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO [B.O.E.] Mar. 4, 2010, <http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2010-3514>.
29. Legge 22 maggio 1978, n. 194, Norme per la tutela sociale della maternità e sull'interruzione volontaria della gravidanza [Law No. 194 of May 22, 1978, Provisions on the Social Protection of Maternity and the Voluntary Interruption of Pregnancy], GAZZETTA UFFICIALE DELLA REPUBBLICA ITALIANA [G. U.] [OFFICIAL GAZETTE] No.140 (May 22, 1978), <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:1978-05-22;194>.
30. Lög um ráðgjöf og fræðslu varðandi kynlíffogbarneignirog um fóstureyðingar og ófrjósemisaðgerðir, 1975 nr. 2522. maí, <http://www.althingi.is/lagas/nuna/1975025.html>.
31. Seksuālās un Reproaktīvās Veselības Likums [Sexual and Reproductive Health Law] of Feb. 19, 2002, § 25, <https://www.vestnesis.lv/ta/id/58982-seksualas-un-reproduktivas-veselibas-likums>.
32. Grūtniecības pārtraukšanas organizatoriskā kārtība [Organizational Procedures for the Termination of Pregnancy] No. 590 (prot. No. 56, 9.§) of Oct. 28, 2003, <https://www.vestnesis.lv/ta/id/80585-grutniecibas-partraukšanasorganizatoriska-kartiba>.
33. Lov om svangerskapsavbrudd [abortion law] Lov No. 50 of June 13, 1975, as amended, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1975-06-13-50?q=abortion>.
34. Ustawa z Dnia 7 Stycznia 1993 of Planowania Rodziny, Ochronie Płodności i Warunkach Dopuszczalności i Przerwania Ciaży [Act on Family Planning, Protection of the Human Fetus, and Conditions for Pregnancy Termination] of Jan. 7, 1993, art. 4a1, DZIENNIK USTAW (official gazette) 1993, No. 17, Item 78, <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1993/s/17/78/1> (in Polish).
35. CÓDIGO PENAL, Decreto-Lei No. 48/1995, de 15 de Março, http://www.pgdlisboa.pt/pgdl/leis/lei_mostra_articulado.php?tabela=leis&artigo_id=&nid=109&ficha=101&pagina=&nversao.
36. Fed. Law No. 323 of November 21, 2011, on Fundamentals of Citizens' Health Protection, ROSSIJSKAIA GAZETA [ROS. GAZ.] (official publication), Nov. 23, 2011, <http://www.rg.ru/2011/11/23/zdorovie-dok.html>.
37. Government Regulation No. 98 of February 6, 2012, § 1, ROS. GAZ., Feb. 15, 2012, <http://www.rg.ru/2012/02/15/98-dok.html>. -Biulleten' normativnykh aktov federalnykh organov i spetsialnykh upravleniy [bulletin of federal executive regulations] (official gazette) Mar. 3, 2008, No. 9.
38. Law No. 2801-XII of Nov. 19, 1992 on Fundamentals of Ukrainian Legislation on Health Protection art. 50, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page2> (official publication; in Ukrainian).
39. Civil Code of Ukraine No. 435-IV of Jan. 16, 2003, ch. 21, art. 281, § 6, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-14/page6> (official publication; in Ukrainian).
40. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 144 of Feb. 15, 2006, on the Realization of Article 281 of the Civil Code of Ukraine, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/144-2006-n> (official publication; in Ukrainian).
41. 14/11/1983 rahim tahliyesi ve sterilizasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve denetlenmesine ilişkin tüzük. Bakanlar Kurulu Karar No:83/7395.
42. Abortion and mental health: quantitative synthesis and analysis of research published 1995-2009. Coleman PK. Br J Psychiatry. 2011;199:180-6.
43. Statens offentliga utredningar [SOU] 2005:90 ABORT I SVERIGE: BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM UTLÄNDSKA ABORTER, at 73, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/26/38/e9adc849.pdf>
44. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2014 raporu.
45. Avşar F. Anomalili fetusun hakları. Rahim tahliyesi, ana-baba hakkı. T Klin J Gynecol Obst 2003;13:89-90.